Neža Kočnik

Utemeljitev podelitve priznanja izr. prof. dr. Đurđi Strsoglavec za izjemen prispevek k delovanju Zveze društev Slavistično društvo Slovenije in uspešno strokovno delo na področju slavistike

Delovanje izr. prof. Đurđe Strsoglavec, predavateljice na Oddelku za slavistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in prevajalke iz južnoslovanskih jezikov, v okviru Zveze društev Slavistično društvo Slovenije je izrazito večplastno. S prispevki in predavanji redno sodeluje na Slovenskih slavističnih kongresih, kot recenzentka presoja prispevke Simpozija mladih slavistov, usmerja in mentorira sodelujoče v projektu Prevajalska vaja in gostuje na zdaj že skoraj tradicionalni Slovanski bralni znački, ki jo v sodelovanju s Študentsko sekcijo ZdSdS organizira Oddelek za slavistiko ljubljanske Filozofske fakultete. Med letoma 2014 in 2020 je predsedovala Društvu slovenskih književnih prevajalcev in v tej vlogi l. 2016 z ZdSdS soorganzirala Slovenski slavistični kongres, ki je pod naslovom *Iz jezika v jezik: slovenščina v prevodih* potekal v Ljubljani. Pogosto gostuje na lektoratih slovenskega jezika v tujini, med drugim v Bolgariji, Romuniji, Belgiji, na Hrvaškem in Poljskem. Od l. 2006 do vključno l. 2010 je bila vodja lektoric in lektorjev na *Seminarjih slovenskega jezika, literature in kulture*, ki se jih tudi sicer kot predavateljica redno udeležuje. Od l. 2019 je članica uredniškega odbora *Slavistične revije*.

Bržkone pa njen največji društveni angažma predstavlja dolgoletno opravljanje funkcije glavne in odgovorne urednice revije *Jezik in slovstvo*, o čemer sprva beremo v zapisniku delovnega srečanja Upravnega odbora ZdSdS, ki je potekalo 30. septembra 2011 na Univerzi v Mariboru. Zapisano je, da uredništvo revije prevzema Đurđa Strsoglavec in da se bo uredništvo, preden se bo lahko posvetilo pripravljanju lastnih izdaj, moralo najprej spopasti z zaostanki pri izidu prejšnjih letnikov. In res se je spopadlo. Tako je pod uredniško taktirko Đurđe Strsoglavec med letoma 2011 in 2019 izšlo 34 številk, med njimi tudi kar nekaj tematskih, posvečenih različnim slavističnim vprašanjem, avtorskim opusom, zamejski književnosti, didaktičnim temam, slovničnim premislekom, sociolingvističnim prevpraševanjem, pa tudi jubilejnim in spominskim zapisom. Njeno ime je pogosto zabrisano in skrito, s podpisom pa je spremila pesemsko čestitko *Jeziku in slovstvu ob 60. rojstnem dnevu*, v kateri je reviji zaželela trdoživo in plodno prihodnost. Že

bežen pogled na tematske sklope in prispevke pokaže, da so pod njenim uredniškim vodstvom v *Jeziku in slovstvu* prostor dobile teme, na katere se sicer pogosto pozabi. Pozaba pa je bila očitno tako vseobsegajoča, da je vase vzela tudi vsaj zahvalo za trud in vrhunsko opravljeno delo. Zato je ta zapis hkrati poklon, zahvala in opravičilo za večletno zamudo.

Lanski kongresni prispevek Đurđe Strsoglavec prinaša izhodišča za obravnavo treh osrednjejužnoslovanskih besedil v srednji šoli, in sicer romanov *Zgodovina pornografije* hrvaškega avtorja Gorana Tribusona in *Vzpon in padec Parkinsonove bolezni* srbskega avtorja Svetislava Basare ter zbirke kratkih zgodb *Krsta po meri* bosansko-hercegovske avtorice Snježane Mulić. Da so dela južnoslovanskih literatur, oziroma literatur, pisanih v južnoslovanskih jezikih, po njihovi zavestni in načrtni odstranitvi iz slovenskih učnih načrtov v njih pustila le malo še komaj vidnih sledi, ni nova ugotovitev. Gre za simptomatičen primer kulturno-politične amnezije, ki se je sprva legitimirala kot nujna gesta oblikovanja nacionalnega literarnega kanona, danes pa se vzdržuje predvsem z udobno indiferenco. Prav tako ni novo dejstvo, da je za marsikoga takšno stanje ne le sprejemljivo, ampak celo zaželeno: praznina je namreč lažje obvladljiva od kompleksnosti, pozaba bolj priročna od spominjanja, sovraštvo pa enostavnejše od tovarištva. Đurđa Strsoglavec se proti takšni normalizaciji pozabe bori na najboljši in najplodovitejši način: s prevajanjem, pisanjem in z raziskovanjem ter nesebičnim širjenjem svojega znanja med kolegicami in kolegi, študentkami in študenti ter širšo javnostjo. Zdi se, da je domače okolje – v sicer eni izmed republik nekdanje skupne države – za tovrstno udejstvovanje vedno bolj neprijazno, in paradoksalno je, da mora južna slavistika v njem še vedno (ali pa ponovno) iskati svoje mesto, se stalno upravičevati in dokazovati svojo legitimnost. Miroslav Krleža je zapisal: "Nema velikih i malih naroda, nema velikih i malih jezika. Veliki i mali jezici vrijede upravo onoliko koliko iza tih jezika stoji ili u njihovo ime progovara gomila dobro naoružanih noževa." V tem kontekstu je delo vrhunske prevajalke, raziskovalke in pedagoginje toliko bolj dragoceno – saj v času, ko se kulturni spomin vse prehitro reducira na udobno nacionalno samozadostnost, s svojo prisotnostjo in angažmajem ruši lažno varnost teh mejá in odpira prostor za dialog, ki ga slovenski (literarni) prostor nujno potrebuje.

Delo Đurđe Strsoglavec je zato več kot znanstveno, prevajalsko in pedagoško; je plavanje proti toku, opomnik, da pozaba nikoli ni nedolžna, in dokaz, da je najmočnejša artilerija ravno kritično pero, ki z visoko etično držo razkriva mehanizme selektivnega spomina, razgalja lažno udobje kulturne sterilizacije in se upira logiki, da je tišina enakovredna spravi, in nevarni miselnosti, da je lažje graditi zidove kot mostove. Prav zato njeno delo presega meje stroke in postaja dejanje odgovornosti – tako do preteklosti kot do prihodnosti.